

Hink-stap-sprong naar een duurzame wijk

Geleerde lessen uit de Sieradenbuurt in Almere

Voor iedereen die in zijn eigen wijk aan de slag wil met duurzaamheid

stichting
Duurzame Wijken

natuur en milieu **flevoland**
federatie

Colofon

2

Redactie:

Natuur- en Milieufederatie Flevoland
Botter 11-47
0320-253505
info@nmfflevoland.nl
www.nmfflevoland.nl

Vormgeving en druk:

Graficiënt Printmedia, Almere

Foto's en afbeeldingen:

Natuur- en Milieufederatie Flevoland, Stichting Duurzame Wijken, Bewonersplatform Sieradenbuurt en geïnterviewden.

Hink-stap-sprong naar een duurzame wijk

Geleerde lessen uit de Sieradenbuurt in Almere

Uitgave van Natuur- en Milieufederatie Flevoland en Stichting Duurzame Wijken

Inhoudsopgave

Voorwoord 5

4 Intro 6

1. Verkenning. Een duurzame wijk, waar begin je? 7

2. Draagvlak. Doe het samen! 10

3. Sociale samenhang. Zoek de verbinding 13

4. Betrokkenheid. Het belang van bestuurlijke en maatschappelijke ondersteuning 16

5. Jeugdig enthousiasme. Geef kinderen een rol 19

6. Kiezen. Maatwerk voor je wijk 21

7. Zelf doen. Een lokaal energie initiatief starten 24

Overzicht van relevante organisaties 28

Over Natuur- en Milieufederatie Flevoland en Stichting Duurzame Wijken 30

Voorwoord

Een groene toekomst maak je zelf

Wil je een groener uitzicht, met je handen in de aarde of zelf energie opwekken? Een groene buurt maak je zelf. Of het nu om een gezamenlijke moestuin gaat, een vlindertuin of een opruimactie. De laatste jaren is vooral zelf energie opwekken hot. In veel dorpen en steden schieten lokale energie-coöperaties als paddenstoelen uit de grond. Maar tegelijk stranden ook veel initiatieven weer. Jammer. Een succesvol initiatief blinkt uit door het smeden van sociale samenhang, een gezamenlijk kompas, vieren van successen, goed organisatietalent, sterke netwerkers en een goede thermometer voor wat leeft in de wijk.

Natuur- en Milieufederatie Flevoland heeft de afgelopen jaren een nieuwbouwwijk in Almere, de Sieradenbuurt, gevolgd in haar zoektocht naar verduurzaming. Het initiatief kwam van enkele bewoners uit de wijk. Zij klopten bij de NMFF aan voor advies en ondersteuning. Het bleek een weg met aanvankelijk huizenhoge ambitie, hobbels, wisselende successen en uiteindelijk een mooi resultaat: de oprichting van een lokale energievoopdratie. De zoektocht hebben we in deze brochure weergegeven voor andere wijken die ook willen toegroeien naar een duurzame wijk. Naast de persoonlijke verhalen zijn vooral de tips en de do's en dont's belangrijk. Wilt u ook aan de slag? Wij horen het graag. Het zou mooi zijn als meer wijken de uitdaging oppakken.

Vera Dam, directeur Natuur- en Milieufederatie Flevoland

Samen stappen maken

Als bewoner van de Sieradenbuurt zag ik kansen om in mijn eigen leefomgeving een duurzame beweging op gang te brengen. Het is mooi wanneer je je als buurtbewoners gezamenlijk inzet voor een gezonde en duurzame leefomgeving.

Ik denk dat het nu de tijd is om snel en daadkrachtig vorm te geven aan het begrip duurzaamheid in een samenleving. Je ziet al vele initiatieven, ook in mijn eigen woonplaats Almere, maar er kan nog veel meer. Een duurzame verandering vraagt om een effectieve samenwerking tussen bewoners, bedrijven, overheid en maatschappelijke organisaties.

Het zaadje van een duurzame verandering is drie jaar geleden geplant in de Sieradenbuurt. Dit ging niet vanzelfsprekend. In de afgelopen jaren hebben we geleerd dat bewoners zich graag willen inzetten voor duurzame verbeteringen in hun directe omgeving maar dat het veel helpt als ze merken dat ook de lokale overheid er serieus mee bezig is, met de gemeente als blinkend voorbeeld.

Ook merken we dat enthousiaste buurtbewoners zelf de beste ambassadeurs zijn voor bijvoorbeeld het aanschaffen van zonnepanelen. Maatschappelijke instellingen, coöperaties en bedrijven kunnen deze trend extra stimuleren door samen te werken en met een interessant aanbod en concrete oplossingen te komen.

Robert Hemmen, voorzitter Stichting Duurzame Wijken

Intro

6

Deze brochure ligt nu voor u omdat er in 2009 een aantal mensen uit de Sieradenbuurt in Almere aan de slag gingen met het verduurzamen van hun eigen wijk. Ze dachten niet lang na, maar begonnen gewoon en vormden hun Stichting Duurzame Wijken, daarbij van harte ondersteund door de Natuur- en Milieufederatie Flevoland. Al werkende leerden ze lessen die waardevol zijn. Voor het verdere verloop van het proces in de Sieradenbuurt zelf én ook voor andere die begaan zijn met de buurt waar ze wonen.

En hoe doe je dat dan, dat verduurzamen van je wijk? De eerste vier hoofdstukken gaan over het opstarten van de ontwikkeling, de groei. Door de mogelijkheden te verkennen en in kaart te brengen. Door draagvlak te krijgen en te houden, sociale samenhang te zoeken en bestuurlijke en maatschappelijke betrokkenheid te organiseren.

De eerste vier hoofdstukken gaan over het opstarten van de ontwikkeling en de groei.

In ieder hoofdstuk worden de succesfactoren en de valkuilen op een rijtje gezet. Een mini-stappenplan bij elk thema geeft een handreiking voor een succesvolle start. Dus, neem een voorbeeld aan de bewoners uit de Sieradenbuurt en ga het doen!

Verkenning

Een duurzame wijk, waar begin je?

De wens om de Sieradenbuurt in Almere te verduurzamen borrelde op bij een aantal bewoners van de wijk. Zij staan zelf bewust in het leven en willen graag anderen inspireren. Enkele bewoners in beeld.

Robert Hemmen is één van de initiatiefnemers van Stichting Duurzame Wijken. Op de vraag wat voor hem de aanleiding was om deze stichting op poten te zetten, zegt hij: “Nou, dat is simpel: ik ben bezorgd om de staat van de aarde. Dat begon na het lezen van het boek Cradle to Cradle (over het hergebruiken van grondstoffen) en het zien van An Inconvenient Truth van Al Gore over klimaatverandering. Ik begon na te denken over wat ik als simpele burger kon doen. Op een leiderschapstraining die ik volgde, kreeg ik ideeën over hoe ik het aan kon pakken; namelijk bottom up en projectmatig. Het werd mijn droom om de Sieradenbuurt energieneutraal te maken in 2020. En die droom heb ik nog steeds. In 2020 hebben we allemaal zonnepanelen, is er sociale cohesie en zijn we energieneutraal door de komende jaren veel te besparen en te vergroenen.”

Ingrid Maste, bewoner van de Sieradenbuurt, stelt:

“Duurzaamheid betekent voor mij ook simpele dingen. Zoals de troep voor je huis opruimen, elkaar leren kennen, vertrouwen en helpen. Eigenlijk gaat het om verantwoordelijkheid nemen voor je eigen leefomgeving.”

Ijsbrand Zwart was vanaf het begin betrokken bij Stichting Duurzame Wijken. Hij heeft goede raad voor startende initiatieven: “Een financieel plan is heel belangrijk. Je hebt startkapitaal nodig, al is het alleen al om bijeenkomsten te kunnen organiseren. Het wijkbudget van de gemeente bleek ook eindig en dan is het echt een probleem om aan geld te komen. Je kunt niet verwachten dat je sympathisanten wel even alles bijleggen. Daar moet vooraf een plan voor zijn.

Ook moet je echt een businessplan maken, dat is een voorwaarde. Je moet in ieder geval je doelen formuleren, hoe je het gaat organiseren en hoe je het gaat betalen.

En klein beginnen met realistische doelen. Als het goed is, groeit het vanzelf uit tot iets groters.

Om dingen voor elkaar te krijgen moet je ook kunnen overtuigen en binden als persoon, dat is belangrijk. En er moet vooral iemand betrokken zijn met een groot netwerk waar je een beroep op kunt doen.”

Kim Boerboom van de Natuur- en Milieufederatie Flevoland werkt nauw samen met de bewoners in de Sieradenbuurt:

“Wij hebben het initiatief uit de buurt van harte omarmd omdat we kansen zagen voor verduurzaming van de wijk en daaruit voortvloeiend het oprichten van een lokale energievoerderscoöperatie.”

Succesfactoren

- Zet een plan op papier met een duidelijke doelstelling
- Luister naar wijkbewoners tijdens persoonlijk contact
- Zoek denkers en doeners bij de startfase

Valkuilen

- Te lange tijd tussen idee, eerste stap en uitvoering
- Te weinig regie. De kans is dan groot dat een initiatief doodbloedt

Mini-stappenplan

1. Bepaal de schaal van je initiatief
2. Bepaal wat je wilt verduurzamen in je wijk: kies een doel en niet te veel doelen ineens
3. Besteed aandacht aan je eigen motivatie en die van anderen
4. Breng in kaart wat de sterke en zwakke punten zijn van de wijk
5. Organiseer een bijeenkomst met initiatiefnemers en geïnteresseerden. Vergeet niet partijen uit te nodigen die een rol kunnen spelen bij het slagen van je initiatief

Draagvlak

Doe het samen

Om een initiatief uit te laten groeien, is meer nodig dan een of twee enthousiaste bewoners. Het is goed om te zoeken naar buurtgenoten die dezelfde wensen, ideeën en behoeften hebben. Die vind je bijvoorbeeld door een bijeenkomst te organiseren.

IJsbrand Zwart:

“Op de eerste bewonersbijeenkomst zijn er onderwerpen gespuid en dat ging van hondenpoep tot zonnepanelen, heel divers dus. Wij hebben met de mensen van de stichting vervolgens gekeken waar je snel mee kon scoren zodat we meer bekendheid zouden krijgen. Zonne-energie was er daar één van.”

Robert Hemmen heeft een tip om je initiatief succesvol te laten zijn: “Je moet niet te bescheiden zijn en bijvoorbeeld echt de pers durven op te zoeken om je initiatief bekendheid te geven. Dat heb je nodig om je netwerk uit te breiden. En je moet een zo concreet mogelijk aanbod doen.” Het is niet altijd makkelijk om bewoners betrokken te houden, vertelt Robert Hemmen: “In het begin was er veel animo voor mijn plannen. Daarna ging het minder. Ik heb te vaak het verhaal verteld over de mogelijkheden en de noodzaak van zonnepanelen. Ik heb eigenlijk teveel geduwd.”

Kim Boerboom (NMFF) heeft de plannen in de Sieradenbuurt met raad en daad een stap verder geholpen. Zij zegt:

“De Natuur- en Milieufederatie Flevoland heeft de website routekaartduurzaamewijk.nl laten bouwen. Op deze site kunnen bewoners lezen welke stappen er gezet zijn en ze kunnen op een speciale pagina vragen en antwoorden rond het thema duurzaamheid met elkaar delen. Prominent op de site vind je 'het energiegewicht'. Dat is een leuke manier om je energieverbruik in kaart te brengen en te verminderen. Dit is ontwikkeld door adviesbureau Ecofys en kan ook door andere initiatieven worden gebruikt.” Het boekje 'Het energiegewicht' is gratis te verkrijgen in de winkel van DuurzaamAlmere.nl en via de Natuur- en Milieufederatie Flevoland door een mailtje te sturen naar: info@nmfflevoland.nl.

Succesfactoren

- Betrek mensen bij elke stap in het proces
- Laat de wereld weten dat je een interessant initiatief bent gestart
- Zoek naar een zo concreet mogelijk aanbod

Valkuilen

- Te veel pushen, ideeën opleggen of een wijzende vinger
- Te weinig rekening houden met de wensen en ideeën van anderen

Mini-stappenplan

1. Zorg voor een website met informatie over je initiatief, contactgegevens en al bereikte doelen
2. Maak een mailinglist en gebruik die om mensen op de hoogte te houden, bijv. met een nieuwsbrief
3. Gebruikt sociale media (zoals Facebook, Twitter, LinkedIn) om kennis en ervaringen te delen en vergeet ook de lokale en regionale media niet
4. Formuleer samen speerpunten
5. Laat je niet afschrikken als mensen niet mee willen doen aan je initiatief

Sociale samenhang

Zoek de verbinding

Sociale samenhang is nodig om initiatieven in een wijk tot bloei te laten komen. Het ontstaat helaas niet vanzelf. Maar als een paar enthousiaste bewoners het voortouw nemen, kan het zich als een olievlek verspreiden.

Ingrid Maste is een actieve bewoner van de Sieradenbuurt. Ze kiest voor de praktische aanpak bij het bevorderen van de sociale samenhang. “Ik voel me zeer betrokken bij mijn woonomgeving; een wijk is namelijk niet alleen de plek waar je bed staat. En omdat je het zelf moet maken en ik graag de schouders eronder zet, ben ik betrokken bij de organisatie van allerlei leuke dingen. Zoals een wandeling door het bos wat grenst aan de wijk. Heb ik gewoon de boswachter gebeld en zijn we de boer opgegaan. Daar was heel veel belangstelling voor.”

Maud Scholten is bestuurslid van het bewonersplatform van de Sieradenbuurt. Volgens haar heb je wel wat ideeën, tijd en geduld nodig: “We hebben een site gebouwd (www.sieradenbuurt.nl) en maken elke maand een nieuwsbrief. Die brengen we zelf rond. We proberen vooral ook veel ideeën voor leuke activiteiten in de buurt te genereren. Binnenkort doen we weer mee aan de Nationale Burendag, dan gaan we met z’n allen vogelhuisjes knutselen. Goed voor het onderlinge contact! Je moet kansen blijven zien. Een moestuin die eerder niet doorging, mag nu in de tuin van een nieuw bejaardentehuis in de wijk komen. Ik ben daar gewoon zelf op afgestapt en ze vonden het een leuk idee. De Heidemaatschappij ook en die gaat het waarschijnlijk financieren.

Het duurt wel vrij lang voordat mensen mee willen doen. Nou hoeft ik ook niet elke week een barbecue voor de hele wijk, maar het ‘wij-gevoel’ mist helaas nog een beetje. Maar voor de nieuwste activiteit die we aan het organiseren zijn hebben we al wel weer ruim 20 aanmeldingen...!”

“De Sieradenbuurt is een kleine, gezellige wijk, waar je makkelijk veel contacten krijgt. En ik kan het weten want ik woon al 32 jaar in Almere. Ik vind de sociale verbinding die je krijgt als je elkaar kent, heel belangrijk.”

(Marloes van Woudenberg, penningmeester bewonersplatform Sieradenbuurt)

Frank van Woudenberg, secretaris van het bewonersplatform Sieradenbuurt, ziet dat hun activiteiten vruchten beginnen af te werpen: ““De samenhang in de wijk begint te groeien. We hadden een tijdje geleden wilgen knotten als activiteit, daar kwamen best veel mensen op af. Net als op de actie om zwerfafval op te ruimen, dat was ook geslaagd. Je ziet wel altijd een vaste groep mensen die op dit soort activiteiten afkomt..

De Natuur- en Milieufederatie Flevoland heeft veel ideeën voor activiteiten aangedragen die de samenhang in de buurt ten goede zouden komen en daarmee ook de verduurzaming van de wijk. Kim Boerboom: “Ik heb heel veel gesprekken gevoerd met mensen in de buurt en informatie gegeven om het proces een stap verder te helpen. Bijvoorbeeld over de mogelijkheden van het auto-delen, het eten van biologische streek- en seizoensproducten, afvalscheiding enzovoort. En toen een aantal bewoners een platform wilden beginnen, heb ik hen van harte aangemoedigd dat door te zetten.”

Succesfactoren

- Organiseer leuke activiteiten die de verschillende groepen in de wijk aanspreken
- Steek tijd in persoonlijk contact
- Regel interactieve bijeenkomsten waar echt naar elkaar wordt geluisterd

Valkuilen

- Te hoge verwachtingen hebben over het aantal deelnemers
- Te eenzijdig communiceren, bijvoorbeeld alleen maar via e-mail
- Te passieve bijeenkomsten organiseren, waarbij mensen te weinig inbreng hebben

Mini-stappenplan

1. Maak een communicatieplan waarin je je een planning van je activiteiten maakt
2. Zoek mensen die het voortouw willen nemen
3. Organiseer aansprekende activiteiten
4. Communiceer successen
5. Blijf actief

Betrokkenheid

Het belang van bestuurlijke en maatschappelijke ondersteuning

De activiteiten van Stichting Duurzame Wijken en het bewonersplatform in de Sieradenbuurt kunnen op ondersteuning vanuit de gemeente Almere rekenen. Die hulp komt grotendeels van gebiedsmanager Olaf de Koning: “Ik ben de vooruitgeschoven post van de gemeente in het stadsdeel en een soort eerste aanspreekpunt voor

de bewoners. Daarnaast organiseer ik meerdere bewonersbijeenkomsten per jaar om mensen betrokken en actief te houden, om meer samenhang te krijgen. Dat is goed voor Almere-Buiten en het draagt bij aan de identiteit van het stadsdeel. Voor activiteiten in de buurten heb ik de beschikking over een wijkbudget. Mijn kerntaak als gebiedsmanager is verbinden, mooi hè.

Ik was vanaf de start betrokken bij het bewonersplatform. Maar ik ga niet zeggen wat ze moeten doen; een wijk moet zelf de agenda bepalen. En dat kan een feest zijn, of iets heel anders. In de Sieradenbuurt wonen krachtige, actieve mensen die zich verenigd hebben en ook hun weg richting mij en de gemeente weten te vinden. Ik hoefde daar geen moeite voor te doen en dat is wel eens anders. “

De Natuur- en Milieufederatie Flevoland heeft een steentje bijgedragen aan het organiseren van ondersteuning voor de buurt door vertegenwoordigers van de provincie en de gemeente Almere meerdere malen uit te nodigen in de buurt. Kim Boerboom: “Op de Dag van de Duurzaamheid heeft de toenmalige wethouder Steurenberg, ondanks haar zeer drukke agenda, het wijkbord met activiteiten en nieuws onthuld. Dat was een mooi moment!”

“Het afval prikken, dat we zelf hadden georganiseerd, kende een grote opkomst, waaronder heel veel kinderen. Bij de gemeente konden we speciale afvalknijpers lenen. In ieder geval stimuleert de gemeente dit soort activiteiten heel erg. We hebben vaak en veel contact met de gemeente omdat wij als bewonerscommissie het aanspreekpunt zijn.”

(Marloes van Woudenberg, penningmeester bewonersplatform)

Maud Scholten, bestuurslid van het bewonersplatform, is - na wat opstartproblemen - tevreden over het contact met de gemeente: “Ik ben hier zes jaar geleden komen wonen. En het duurt nou eenmaal een paar jaar voordat je contacten gaat leggen. Met een aantal mensen misten we op een gegeven moment een contactpunt om bijvoorbeeld op zaterdag af te spreken. Toen kwam het idee om op een stukje braakliggend land een moestuin te beginnen. Helaas bleek dat een romantische illusie... We hebben over die moestuin contact opgenomen met de gemeente en dat was een doolhof. Als antwoord daarop hebben we een stichting opgericht; het is belangrijk om je te organiseren. We werden heel goed geholpen door ‘Mooi Zo Goed Zo’, een organisatie uit Almere die initiatieven zoals het onze ondersteunt. Zij hebben de oprichtingskosten van onze stichting betaald.”

Succesfactoren

- Organiseer jezelf in de juiste rechtsvorm, meestal een stichting
- Breng in kaart welke organisaties je initiatief verder kunnen helpen

Valkuilen

- Te weinig gebruik maken van de hulp waar startende wijkinitiatieven op kunnen rekenen
- Te snel opgeven bij het zoeken van de juiste wegen

Mini-stappenplan

1. Leg vanaf het begin van je initiatief contact met gemeente, welzijnsorganisatie, woningbouwcoöperatie (in het geval van huurwoningen), deskundigen en relevante commerciële organisaties
2. Zoek uit of er organisaties zijn die je initiatief helpen vorm te geven
3. Vraag na of er een wijkbudget is bij de gemeente. Zo ja, maak er gebruik van
4. Zoek fondsen die je initiatief financieel kunnen ondersteunen
5. Verdeel de taken binnen je initiatief zodat het voor iedereen duidelijk is wie de contactpersoon is voor verschillende betrokken partijen
6. Blijf kansen zoeken en zien

Jeugdig enthousiasme

Geef kinderen een rol

In de Sieradenbuurt wonen veel kinderen. Zij kunnen hun eigen bijdrage leveren aan het proces van verduurzaming. Kim Boerboom (NMFF) zegt hierover: “Kinderen kunnen een belangrijke rol spelen bij het verduurzamen van de buurt want ze staan nog open voor verbetering. Ze nemen bovendien kennis mee naar huis en kunnen daarmee hun ouders enthousiasmeren voor energiebesparing of afvalscheiding.”

Om de kinderen uit de Sieradenbuurt op een speelse manier bij het onderwerp te betrekken werd op en rond de Dag van de Duurzaamheid een speciale theatervoorstelling, Mister Finney, gespeeld op verschillende basisscholen. Deze voorstelling met vrolijke liedjes is gemaakt door Annelies van de Paauf van Stichting Duurzame Wijken en de Natuur- en Milieufederatie Flevoland heeft mede gefinancierd. “Mister Finney is de hoofdpersoon in de kinderboeken van prinses Laurentien. Hij probeert te ontdekken wat hij zelf kan doen om zijn leefomgeving duurzamer te maken. De kinderen worden zo aan het denken gezet over wat ze zelf thuis en op school kunnen doen om hun eigen omgeving mooi en gezond te houden. De kinderen waren erg enthousiast tijdens de voorstelling; ze luisterden met aandacht en zongen uit volle borst mee,” aldus Kim Boerboom.

Elisabeth Poppenk, leerkracht van groep 4 van Het Avontuur, één van de scholen waar de voorstelling Mister Finney werd gespeeld, heeft er goed over nagedacht hoe je zo'n thema als duurzaamheid toegankelijk maakt voor kinderen. Ze zegt: "We spraken erover, maar kinderen begrepen het toch niet zo goed. Of er dan meer water komt, vroegen ze. Dus we probeerden op hun niveau hier iets mee te doen. En dat was door liedjes te zingen en muziek te maken."

Het zonnetje scheen nog wat waterig, maar dat mocht de pret niet drukken tijdens de schoonmaakdag. Er deden ongeveer 50 bewoners mee, onder wie veel kinderen, die verbaasd waren over wat er aan afval ligt in het groen van de Sieradenbuurt. Lorenzo vond een fietszadel in de bosjes: "Ik vind dit juist een mooi stukje natuur, waar je lekker kunt spelen en hutten kunt bouwen." Verderop in de bosjes vond hij nog papieren pijltjes, door hem zelf geschoten. Hij gaat ze voortaan opruimen en niet achterlaten.

Succesfactoren

- Betrek kinderen op een speelse en praktische manier bij hun eigen buurt
- Ga op zoek naar lespakketten over duurzaamheid die worden aangeboden door landelijke en provinciale (natuur- en milieu)organisaties

Valkuilen

- Te laat in contact treden met de scholen in je wijk zodat er nog maar weinig ruimte in het rooster zit voor je initiatief
- Te weinig aansluiting zoeken bij leerkrachten voor wie duurzaamheid een lastig thema kan zijn

Mini-stappenplan

1. Praat met ouders
2. Maak een jeugdprogramma
3. Werk samen met scholen in de buurt
4. Betrek ook hierbij het lokaal bestuur
5. Geef kinderen en jongeren een rol bij activiteiten in de wijk. Richt bijvoorbeeld een moestuin in, of organiseer een speurtocht of een opruimactie

Kiezen

Maatwerk voor je wijk

Energiebesparing en het plaatsen van zonnepanelen of een zonneboiler dragen behoorlijk bij aan de verduurzaming van je huis en daarmee dus van de wijk waar je in woont. Kim Boerboom van de Natuur- en Milieufederatie Flevoland geeft als leidraad mee: “Welke maatregelen nuttig zijn, is afhankelijk van het soort wijk waar je woont. In een nieuwbouwwijk met relatief hoge inkomens, zoals de Sieradenbuurt, is het een logische keus om buurtbewoners te enthousiasmeren voor het plaatsen van zonnepanelen. Bij oudere huizen is het vaak beter om eerst goed te kijken naar energiebesparing door betere isolatie van ramen, muren, vloer en dak, het vervangen

van een oude ketel voor een zuinig exemplaar en het plaatsen van radiatorfolie en tochtstrips. Bewoners van huurwoningen kunnen hun woningbouwcoöperatie benaderen met hun wensen.”

In de Sieradenbuurt was er veel animo voor het plaatsen van zonnepanelen. Bewoonster Ingrid Maste heeft 23 panelen op haar dak laten zetten: “Ik vind ze geweldig. Ik hou via een app op mijn telefoon bij wat het rendement is. Ik kijk tegenwoordig ook goed naar het weerbericht. Moet ik wassen? Dan plan ik dat als de zon lekker schijnt!”

Marco de Groot was enthousiast na een bezoek aan een informatiebijeenkomst van Stichting Duurzame Wijken en Natuur- en Milieufederatie Flevoland: “Ik was er al behoorlijk mee bezig geweest, maar had het eigenlijk weer afgeschreven. De ligging van mijn dak leek niet optimaal en dat gaf veel onzekerheid over de opbrengst. Tot ik naar een bijeenkomst ging waar iemand van Greenchoice (groene energiemaatschappij, red.) een zeer motiverend verhaal hield. Daar werd ik ook weer erg enthousiast van. En uiteindelijk telde het principe toch ook mee. Ik heb nu 14 zonnepanelen en heb nog veel aan energiebesparing gedaan. Ik wek daardoor iets meer op dan dat ik gebruik.”

Ook Jos Elstgeest heeft lang gewacht: “De Stichting Duurzame Wijken vond ik een heel goed initiatief omdat ik via hen niet-commerciële informatie over zonnepanelen heb kunnen krijgen en die is zo moeilijk te vinden; er zit veel ruis op de lijn. Ik heb daar veel geleerd. En het aanschaffen van zonnepanelen bleef trekken, want je plaatst ze en je wekt je eigen elektriciteit op. En wie wil dat nou niet? Het is gratis, wat wil je nou nog meer? Dus toen heb ik 20 zonnepanelen op mijn dak laten plaatsen.”

Succesfactoren

- Ga op zoek naar objectieve, niet-commerciële informatie
- Zoek leveranciers met ervaring met het installeren van de door jou gewenste maatregel
- Vraag offertes op bij lokale leveranciers. Zij kunnen zich geen slecht werk permitteren en zijn snel ter plekke bij vragen en problemen

Valkuilen

- Te weinig contact met geïnteresseerden
- Te weinig ruimte geven aan bewoners om een andere keuze te maken

Mini-stappenplan

1. Inventariseer welke maatregelen doeltreffend zijn
2. Denk daarbij ook aan het laten uitvoeren van een EPA, Energieprestatieadvies. Een bevoegd adviseur neemt het hele huis onder de loep. In het advies staat beschreven welke maatregelen genomen kunnen worden om een woning energiezuiniger te maken
3. Maak samen een keuze voor de beste maatregel
4. Spreek geïnteresseerden verder over hun budget en andere voorwaarden om mee te doen
5. Vraag offertes op
6. Kies samen voor de beste installateur
7. Win onafhankelijk advies in, zoals bij Servicepunt Energie Lokaal Flevoland (SELF) via self@nmfflevoland.nl of via 0320-253505

Zelf doen

Een lokaal energie initiatief starten

Lokale duurzame energiebedrijven (LDEB) schieten als paddenstoelen uit de grond. Agentschap NL (de uitvoeringsorganisatie van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie) omschrijft LDEB's als: 'Een zelfstandige organisatie die klanten in haar verzorgingsgebied duurzame energie levert en helpt bij het besparen van energie. Een lokaal duurzaam energiebedrijf kan vier functies vervullen: makelaar, producent, leverancier en dienstverlener.'

Uit de Stichting Duurzame Wijken is zo'n LDEB ontstaan: De Groene Reus. Cora Spaans is voorzitter van De Groene Reus en deelt graag haar ervaringen. Een vraaggesprek:

Wat is het streven van De Groene Reus?

"We willen een duurzaam en energieneutraal Flevoland, te beginnen met Almere, in samenwerking met burgers en bedrijfsleven. Lokale opwekking van duurzame energie is voor ons belangrijk, maar energiebesparing ook. Daarom werken we met energievoaches. Omdat de mensen die zo'n energievoach thuis uitnodigen allemaal bewuste mensen zijn, moet zo'n vrijwilliger echt goed zijn. Het blijkt nog niet zo makkelijk om daar mensen voor te vinden.

De eerste lichte leden van De Groene Reus zijn voorlopers, die hoeft niets te vertellen. En ze willen allemaal zonnepanelen. Dus daar richten we ons nu op. We proberen onze leden daarin te ontzorgen, dat is belangrijk. Tegelijkertijd willen we de lokale economie stimuleren door met Flevolandse ondernemers in zee te gaan. De zonnepanelenmarkt is op dit moment erg hectisch. En wij willen heel goed en degelijk advies bieden, dat is lastig."

Hoe staat het ervoor met De Groene Reus?

“Op 5 april 2012 zijn we officieel gestart. Daarna hebben we een stormachtige fase doorgemaakt met veel verloop van vrijwilligers. Een aantal van ons wilde dat De Groene Reus zich vooral op de zakelijke markt zou gaan richten. Dat was niet naar ieders wens. Ondanks het feit dat ik me realiseer dat dat gebeurt bij een startende coöperatie, vind ik het jammer dat we een aantal waardevolle mensen hebben verloren die we te weinig hebben meegenomen en te weinig hebben betrokken bij onze keuzes.

Het ging eigenlijk al mis bij het bespreken van het businessplan. Dat plan was namelijk al in concept klaar. En dat zou ik nu echt anders doen. Ik zou zoiets belangrijks als het businessplan met elkaar opstellen.

We zijn nu aan het praten met een aantal grote bedrijven. Dat is heel interessant, maar ook tijdrovend en heeft daardoor een lange doorlooptijd tot realisatie. Ondanks dat we te weinig handjes hebben, gaan we toch één keer per maand een Duurzaamheidscafé organiseren in DuurzaamAlmere.nl.

We hebben inmiddels zo'n 80 à 100 aspirant- leden en ongeveer 35 leden. We leveren nu nog voornamelijk zonnepanelen, hier is de meeste vraag naar. We hebben nog geen energieleveringscontract afgesloten. We zouden windenergie gaan afnemen van een 'donkergroene' leverancier, maar door deze deal zouden we teveel onafhankelijkheid moeten inleveren en we hadden niet het idee dat dit zou aansluiten bij de wensen van onze leden.”

Waar hebben jullie als startende lokale energiecoöperatie baat bij?

“Het is heel nuttig om ervaringen uit te wisselen met andere coöperaties. Wij praten onder andere met de Ameland Energie Coöperatie (AEC), deA uit Apeldoorn en Wij Krijgen Kippen uit Amsterdam. Ik ben echt onder de indruk van hoe het proces van betrokkenheid verloopt in Apeldoorn, daar kunnen wij nog van leren.

We zijn sinds kort in gesprek met de VEC, de Verenigde Energie Coöperaties, we verwachten daar veel van.

*De Almeerse wethouder
Ben Scholten deed de
officiële aftrap van
De Groene Reus.*

Met elkaar kun je wat bereiken! Verder zouden wij iedere startende coöperatie willen adviseren om goede contacten te onderhouden met de gemeente en een goede adviesraad samen te stellen. Wij hebben een woningbouwcorporatie, een ondernemer uit de energiemarkt, een bankdirecteur en een marketing/communicatie-expert in de adviesraad.”

Ook in Marknesse, Noordoostpolder, is een duurzaam energie initiatief ontstaan: Marknesse Duurzaam. Dit succesvolle inkoopcollectief voor zonnepanelen kwam voort uit een bijeenkomst van Transitiedorp (landelijke organisatie die in dorpen duurzame energieproducten onder de aandacht brengt). Hubèr Buijsman, initiatiefnemer van Marknesse Duurzaam heeft veel tijd gestoken in de informatievoorziening naar geïnteresseerden: “We hebben al snel een website, een platform, gemaakt met een adres. Dat is belangrijk, want dan kun je gaan communiceren met mensen.”

Er meldden zich 22 gegadigden voor zonnepanelen bij Marknesse Duurzaam. Hubèr Buijsman: “We zijn toen naar de gemeente gestapt om de mogelijkheden voor subsidie te onderzoeken. Er bleek een plaatselijke regeling Noordoostpolder te zijn waar we als collectief gebruik van konden maken. Deze volgorde werkt dus heel goed: als eerste zoek je mensen bij elkaar, dan stap je naar de gemeente en daarna ga je uitzoeken welke installateur je het beste kan helpen.

Van de 22 gegadigden doen er 14 zeker mee, waarvan er nu bij vier inmiddels zonnepanelen op het dak liggen. Zes

geïnteresseerden zijn buiten Marknesse Duurzaam om aan de zonnepanelen gegaan.

Wat je goed in je hoofd moeten houden, is dat je voortbouwt op wat mensen toch al willen. En dat je met een club als Marknesse Duurzaam fungeert als adviesorgaan en niet als installateur; dat geeft namelijk te veel gedoe.

We hebben zes installateurs gevraagd om een offerte te doen. Dat hebben we heel duidelijk gecommuniceerd. Als groep hebben we er drie geselecteerd, die we nog een keer hebben aangeschreven met de vraag om groepskorting. Het eindbod hebben we ter beoordeling weer bij de mensen neergelegd. Het is heel belangrijk om mensen te blijven informeren. En je moet proberen ze over de streep te trekken door het aanbod zo concreet mogelijk te maken.”

Natuur- en Milieufederatie Flevoland gelooft in de potentie van grootschalige lokale duurzame energieopwekking. Robert Atkins van de NMFF: “Wij zijn nauw betrokken bij www.hieropgewekt.nl, dat zich ontwikkelt tot het kennisplatform voor lokale duurzame energie initiatieven. Kennis en ervaring is waar lokale initiatieven het meest mee geholpen worden. Over ledenwerving bijvoorbeeld, ondernemerschap of hoe je de administratie het beste regelt. Als eerstelijns ondersteuning voor lokale initiatieven heeft de NMFF een energieloket in het leven geroepen: SELF, Servicepunt Energie Lokaal Flevoland. Ook particulieren met duurzame energie-ideeën kunnen daar terecht voor advies en hulp.”

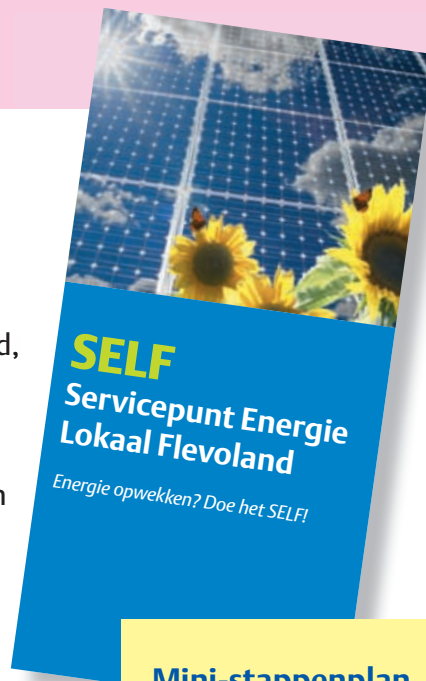
SELF is te vinden in de winkel van DuurzaamAlmere.nl (Bordes 3, Almere) en in het kantoor van de NMFF in Lelystad (Botter 11-47).

Succesfactoren

- Zoek vrijwilligers die veel tijd kunnen en willen steken in het initiatief
- Zorg dat iemand in het team verstand heeft van financiële zaken
- Lever kwaliteit; de eerste klanten zijn voorlopers die vaak goed weten wat er te koop is
- Wissel ervaringen uit met andere coöperaties

Valkuilen

- Te weinig aandacht voor input vrijwilligers
- Te hoge verwachtingen over de groei van je initiatief
- Te weinig tijd

Mini-stappenplan

1. Lees je goed in. Bij SELF is een handige folder te krijgen over het opstarten van een lokaal energie initiatief; de routekaart van pril initiatief naar succesvolle exploitatie.
2. Bepaal de rechtsvorm
3. Zoek partners, liefst lokaal of regionaal
4. Maak samen een businessplan
5. Blijf realistisch, vooral over wat financieel haalbaar is

Overzicht van relevante organisaties

28

Geïnspireerd geraakt?

Neem een kijkje bij deze organisaties voor meer informatie...

Algemeen

Natuur- en Milieufederatie Flevoland (www.nmfflevoland.nl)

Routekaart Duurzame Wijk (www.routekaartduurzamewijk.nl)

Verkenning

Het ideale energiegewicht (www.energiegewicht.nl)

Milieu Centraal (www.milieucentraal.nl), ook voor informatie over Energieprestatie Advies

Energiezuinig.nl (www.energiezuinig.nl)

Zonnepanelen (www.comparemysolar.nl)

Vereniging Eigen Huis (www.eigenhuis.nl/energie)

Meer met Minder (www.meermetminder.nl)

Spaar het Klimaat (www.spaarhetklimaat.nl)

Bespaarlokaal (www.bespaarlokaal.nl)

Vereniging voor gedeeld autogebruik (www.autodate.nl)

Draagvlak en sociale samenhang

DuurzaamAlmere.nl (www.duurzaamalmere.nl)

Wijkregisseurs Almere (tel: 14 036)

Stichting De Schoor Almere (www.deschoor.nl)

Nationale Burendag (www.burendag.nl)

HIER Klimaatstraatfeest.nl (www.klimaatstraatfeest.nl)

Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij (www.knhm.nl)

Jeugdig enthousiasme

Mooi Flevoland Kids (www.kidswebsite.mooiflevoland.nl)

Mister Finney (www.mrfinney.nl)

Lespakketten duurzaamheid(o.a www.ivn.nl/flevoland, www.natuurlijkduurzaam.nl
en www.energiekescholen.nl)

Kies en advies

SELF, Servicepunt Energie Lokaal Flevoland (www.nmfflevoland.nl/self)

Hier Opgewekt (www.hieropgewekt.nl)

Lokale Energie initiatieven

De Groene Reus (www.degroenereus.nl)

Zeenergie (www.zeenergie.nl)

Marknesse Duurzaam (www.marknesseduurzaam.nl)

Over Natuur- en Milieufederatie Flevoland en Stichting Duurzame Wijken

Natuur- en Milieufederatie Flevoland

Natuur- en Milieufederatie Flevoland zet zich in voor natuur en milieu in de provincie en ondersteunt 27 organisaties hierbij. NMFF is partner van De Natuur- en Milieufederaties.

Lidorganisaties:

Agrarische Natuurvereniging Akkerwaard Flevoland
Centrum Biologische Landbouw
Fietzersbond afd. Flevoland
Stichting Het Flevo-landschap
Het Goed
IVN Noordoostpolder
IVN Almere
IVN Lelystad
IVN Zeewolde
IVN Dronten
KNNV Lelystad
Stichting Milieugroep Dronten
Milieudefensie, afdeling Lelystad
StEM Zeewolde
ROVER

Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer
Stichting Vogel- en Natuurwacht 'Zuid-Flevoland'
Natuur- en Milieucoöperatie Rivierduinengebied
Ecosave Investments
Stichting NME-centrum Noordoostpolder
Stichting Parkbehoud Almere
Vereniging Almere Buitenstad
Stichting Duurzame Wijken
Stichting Horstship
Museum De Paviljoens
Sportvisserij MidWest Nederland
Stichting Zelfbeheer Hoekwierde

Stichting Duurzame Wijken

Stichting Duurzame Wijken is een burgerinitiatief met als doel zoveel mogelijk wijken duurzaam te maken, te beginnen met de Sieradenbuurt in Almere-Buiten. Door gezamenlijk de groene draad op te pakken zal iedereen profiteren van de voordelen van duurzame energie. In de duurzame wijk staat niemand meer alleen!

Het project Routekaart is mogelijk gemaakt door een bijdrage van het ministerie I&M en Agentschap.nl.

Deze brochure Hink-stap-sprong naar een duurzame wijk is gedrukt op gerecycled papier.

Het verduurzamen van je eigen leefomgeving. Hoe doe je dat?

Leer van de bewoners van de Sieradenbuurt in Almere die met veel enthousiasme en hoge ambities koers hebben gezet naar een duurzame wijk, daarbij van harte ondersteund door de Natuur-en Milieufederatie Flevoland en Stichting Duurzame Wijken.

Met deze brochure in de hand kan iedereen met duurzame ambities zelf aan de slag.

